

Kaupunginvaltuusto	§ 13	03.02.2020
Kaupunginhallitus	§ 39	10.02.2020
Vapaa-aikalautakunta	§ 49	05.05.2020
Perusturvalautakunta	§ 81	27.10.2020
Kaupunginhallitus	§ 342	30.11.2020
Kaupunginvaltuusto	§ 112	07.12.2020

Valtuustoaloite kulttuurilähetteen käyttöönnotosta

56/12.03.00/2020

KAUPVALT 03.02.2020 § 13

"Maailman terveysjärjestö WHO:n viime vuoden lopulla julkaiseman raportin mukaan taidetoimintaan osallistuminen sekä taiteen kokijana että tekijänä voi ehkäistä lukuisia psyykkisiä ja fyysisiä sairauksia. Sen lisäksi se hoitaa selviytymään useiden akuuttien ja kroonisten sairauksien kanssa. Raportin mukaan taide voi tarjota ratkaisuja erityisesti sen kaltaisiin terveysongelmiin, joihin lääketiede ei yksin tepsä.

WHO:n esimerkkejä taiteen mahdollisista terveyshyödyistä:

- taidetoiminta voi vähentää yksinäisyyttä, edistää sosiaalista sitoutumista ja lisätä sosiaalista pääomaa
- taide voi edistää konfliktien ratkaisemista tukemalla empatiaa, luottamusta ja yhteistyötä
- taiteet ovat myös tehokkaita terveysviestinnässä, esimerkiksi auttaa tavoittamaan marginalisoituneita tai vaikeasti tavoitettavia kohderyhmiä
- taidetta on hyödynnetty paljon myös terveyden tilaan, esimerkiksi mielenterveysongelmiin liittyvien stigmojen käsittelyssä ja vähentämisessä.

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä esittää kulttuurilähetteen käyttöönottoa Ylöjärven sosiaali- ja terveystalouksissa. Kulttuurilähetteellä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset saavat uuden työkalun hoidon toteuttamiseen.

Kulttuurilähetteellä voidaan apua ja tukea tarvitsevalle tarjota hänelle sopivia kulttuuripalveluita osana hoitoa. Näitä voivat olla esimerkiksi vauvojen värikylvyt, kaupungintalon konsertit tai yhteisötaiteilijan ikäihmisille järjestämä työpajatoiminta. Kulttuurilähetete voidaan myöntää esimerkiksi vauvan kehitysviivästymän, vaikean elämäntilanteen tai pitkäaikaissairauteen sopeutumisen takia. Kulttuurilähetteellä tarjotun palvelun tulee olla yksilökohtaisesti harkittua ja järjestettyä toimintaa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen

eikä aiheuta lähetteen saajalle kustannuksia.

Kaupunkistrategian sivistys- ja hyvinvointirooli tukee kulttuurilähteen kaltaisten palveluiden käyttöönottamista. "Edistämme kuntalaisten ja eri väestöryhmien hyvinvointia yhdessä heidän kanssaan. Turvallinen ja viihtyisä ympäristö mahdollistaa ihmisten liikkumisen, harrastamisen ja osallistumisen. Rakennamme hyvinvointia laadukkailla sivistys-, vapaa-aika-, kulttuuri- ja muilla hyvinvointipalveluilla sekä luomalla ja ylläpitämällä verkostoja sivistystä ja hyvinvointia tuottavien toimijoiden välillä."

Kaupunkiseudun kulttuuripääkaupunkihankkeen kantavana teemana on yhdenvertaisuus. Kulttuurilähete voi olla apuväline yhdenvertaiseen kulttuuritarjontaan kaikille.

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä"

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KAUPHALL 10.02.2020 § 39

Kaupunginjohtaja ehdottaa:

Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen perusturvalautakunnalle ja vapaa-aikalautakunnalle lausuntoa varten.

Päätös Hyväksyttiin sillä esittelijän lisäyksellä, että lähetetään lausuntoa varten myös hyvinvointikoordinaattorille.

VAPLTK 05.05.2020 § 49

Vapaa-aikajohtaja Minna Vallin:

Kulttuurin kokemisen ja tekemisen positiiviset vaikutukset ihmisen psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen on todennettu lukuisissa tutkimuksissa. Kulttuurin avulla voidaan myös ehkäistä monia sosiaalisia ongelmia, kuten yksinäisyyttä. Ylöjärvelläkin on Tiuravuoren palvelutalossa huomattu yhteisötaitelijan avulla konkreettisesti, että taiteen avulla voidaan myös saada kontakti muuten vaikeasti tavoitettavissa oleviin ryhmiin.

Kulttuuripalvelut sai 2500 euroa kaupungin sisäistä kokeilurahaa, jolla käynnistetään syksyllä 2020 Kulttuurilähete-toiminta pienten lasten perheille. Kokeilu toteutetaan yhteistyössä neuvoloiden ja perhekeskuksen kanssa, jotta toiminta ohjautuu eniten sitä tarvitseville ja siitä hyötyville.

Lähetteellä pääsee maksutta kulttuuripalveluiden järjestämille kulttuurikursseille (isä-vauvasirkus ja värikylpy). Syinä lähetteen saamiselle voivat olla vauvan kehitysviivästymät, perheen vaikeat elämäntilanteet tai vertaisryhmien puute uudessa kotikaupungissa.

Kulttuurilähete-toimintaa on mahdollista laajentaa lapsiperheistä koskemaan kaikenikäisiä kaupunkilaisia, mikäli kaupunginvaltuusto osoittaa toiminnalle rahoitusta. Kulttuuripalvelut voisi sosiaalisin, terveydellisin ja taloudellisin perustein varata kaupunkilaisille lippuja paitsi itse järjestämiinsä konsertteihin, myös esimerkiksi paikallisiin kesäteatterinäytöksiin tai varata kurssipaikkoja taide- ja käsityötoimintaan kolmannen sektorin toimijoilta.

Erytisryhmille voidaan järjestää heidän tarpeensa huomioon ottavaa toimintaa, mikä madaltaa kynnystä osallistua kulttuuritoimintaan.

Kulttuurilähetteellä voidaan konkreettisesti kannustaa kaupungin eri yksiköitä sekä järjestöjä ja yrittäjiä toimimaan yhdessä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi. Tähän ohjataan myös Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa, jonka toteuttamiseen Ylöjärven kaupunki on sitoutunut.

Lisätiedot Minna Vallin, p. 050 561 1108, minna.vallin@ylojarvi.fi

Vapaa-aikajohtaja ehdottaa:

Vapaa-aikalautakunta antaa lausuntonsa kulttuurilähetteen käyttöönottamisesta kaupunginhallitukselle ylläolevan mukaisena.

Päätös Hyväksyttiin.

PERLTK 27.10.2020 § 81

Ehkäisevien ja korjaavien hyvinvointipalvelujen johtaja Paula Pasanen-Aro

Taide- ja kulttuuri toiminta vaikuttavat hyvinvointiin ja terveyteen. On todettu, että aktiivinen kulttuuriharrastus on yhteydessä koettuun terveyteen, hyvän elämän kokemuksiin sekä pitkään ikään. Sosiaalinen osallistuminen ja kulttuurin harrastaminen liitetään myös hyvään mielenterveyteen. Aktiivinen ja vapaaehtoinen osallistuminen kulttuuritoimintaan lisää mm. yhteisöllisyyttä, osallisuutta, sallivuutta ja vahvistaa luottamusta itseen ja elämään. Nämä puolestaan vahvistavat hyvinvointiamme ja vähentävät muun muassa yksinäisyyttä. Lisäksi taiteen on todettu tekevän ihmiset luovemmiksi, iloisemmiksi ja aktiivisemmiksi. Yksilötasolla taidekokemukset liittyvät myös parempaan elämän hallintaan.

Taidetoiminnan ja tasa-arvoisempien mahdollisuuksien tarjoamisen on todettu lukuisien tutkimusten valossa vähentävän syrjäytymisriskiä, masennusta ja koettua yksinäisyyttä.

Osassa Suomen kuntia kulttuurilähete on käytössä joillekin erityisryhmille. Esimerkiksi Tampereella kulttuuriläheteitä voidaan määrätä neuvoloissa pienlapsiperheille, joiden katsotaan hyötyvän yhteisestä tekemisestä ja kulttuuriharrastuksesta. Oulussa läheteitä taas käytetään ikäihmisten palveluissa osana kulttuuripääkaupunkihanketta.

Varkauden seudulla kulttuurilähete on ollut Lastenkulttuurikeskus Verson hallinnoimana v:sta 2018 alkaen. Tarkoituksena on kehittää kunnallisten toimijoiden palveluohjaustarjotinta kattavammaksi myös kulttuuripalvelujen suhteen ja ennen kaikkea auttaa lapsia ja nuoria, joiden hyvinvointia kulttuuritoimintaan osallistuminen voisi edistää.

Tampereen kaupunki on kehittänyt kulttuuripalveluiden, kulttuurikasvatusyksikkö TAITEn, neuvoloiden ja paikallisten taidekasvattajien yhteistyönä kulttuurilähete-toimintamallia. Maksuttomaan kurssiin oikeuttavia kulttuuriläheteitä jaetaan neuvolan harkinnan mukaan perheille, joiden arvellaan hyötyvän yhteisestä tekemisestä eniten. Kulttuuriläheteen voi saada kaikista Tampereen lastenneuvoloista.

Ylöjärven perusturvassa Ehkäisevien ja korjaavien hyvinvointipalveluiden vastuualue on osallistumassa v. 2020 lopulla kaupungin pilottihankkeeseen yhteistyössä kaupungin kulttuuripalveluiden kanssa pienten lasten perheille järjestettävään kulttuurilähete-pilottiin. Lisäksi Ylöjärven kaupungin kulttuuripalvelut yhteistyökumppanina ehkäisevät ja korjaavat hyvinvointipalvelut on tehnyt Tampereen kaupungin kanssa aiesopimuksen osallistumisesta Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla- hankkeeseen. Mikäli hanke toteutuu, kulttuuriläheteen käyttöä voidaan laajentaa myös muihin perusturvan palveluihin. Tavoitteena hankkeessa on ohjata asiakkaita varhaisessa vaiheessa perusterveydenhuollon eri palveluista kulttuurin pariin ja siten lisätä heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan oikea-aikaisesti. Tavoitteena on luoda kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaukselle rakenteet tasapuolisuuden ja saavutettavuuden edistämiseksi.

Tampereen kaupunki hakee THL:lta terveyden edistämisen määrärahaa vuosille 2021-2023 Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla- hankkeen käynnistämiseen.

Lisätiedot

ehkäisevien ja korjaavien hyvinvointipalvelujen johtaja Paula Pasanen-Aro, p.050 28567 , etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi

Terveys- ja sosiaalihoitaja ehdottaa:

Perusturvalautakunta antaa lausuntonaan kaupunginhallitukselle yllä olevan selosteen koskien valtuustoaloitetta kulttuuriläheteen

käyttöön otosta.

Päätös Keskustelun jälkeen päätösehdotus hyväksyttiin.

KAUPHALL 30.11.2020 § 342

Hyvinvointikoordinaattori Anna Koski

Kulttuurin keinot hyvinvoinnin tukemisessa ovat tutkitusti moninaisia ja varsin vaikuttavia. Ylöjärven väestön hyvinvointia ajatellen kulttuurilähetteen myöntäminen kuntalaiselle olisi kannatettavaa ei vasta terveys- tai hyvinvointiongelman tai oireilun ilmettyä, vaan jo ennen sitä. Vahvistamalla hyvinvointia ennen huolen heräämistä ennaltaehkäistään pahoinvointia ja erilaisia sairastumisriskejä. Tällä on suuri inhimillinen arvo kuntalaiselle, toisaalta se koituu myös kaupungin eduksi kohentuneen hyvinvoinnin vähentäessä toimijoiden ja talouden kuormitusta.

Pikkulapsiperheiden osalta neuvola on lähes koko väestöryhmän kattava, koko perheen hyvinvointia ja terveyttä tukeva toimija, joten se on perusteltu väylä kulttuurilähetteen jakelulle. Kouluiän jälkeen yhtä kattavasti kuntalaiset tavoitettavia foorumeita ei ole käytettävissä, mutta hyvinvoinnin edistäminen on tärkeää kaikkien ikäryhmien kohdalla. Kulttuurilähete on sovellettavissa tässä laajasti eri väestöryhmien hyvinvoinnin edistämisen keinona.

Tänä vuonna kaupunki on edistänyt kulttuurilähetteen käyttöä sisäisen kokeilurahan turvin sekä hakemalla siihen THL:n terveyden edistämisen hankerahoitusta Tampereen kaupungin koordinoimassa hakuprosessissa. Hankkeen toteutuessa käytännön toteutus tapahtuisi perusturvaosaston sekä sivistysosaston yhteistyönä.

Kulttuurilähetteen käyttö edellyttää kaupungin eri hallinnonalojen ja sidosryhmien välistä yhteistä toimintaa, kuten kuntien lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen muutenkin. Ylöjärven uudessa laajassa hyvinvointikertomuksessa kulttuurihyvinvoinnin edistämistä ehdotetaan yhdeksi vuosien 2021-2024 hyvinvointityön tavoitteeksi.

Kaupunginjohtaja ehdottaa:

Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy perusturvalautakunnan, vapaa-aikalautakunnan ja hyvinvointikoordinaattorin lausunnot vastauksena aloitteeseen.

Päätös Hyväksyttiin.

KAUPVALT 07.12.2020 § 112

Kaupunginhallitus ehdottaa

Kaupunginvaltuusto hyväksyy perusturvalautakunnan,

vapaa-aikalautakunnan ja hyvinvointikoordinaattorin lausunnot
vastauksena aloitteeseen.

Päätös

Hyväksyttiin.
